

Ruth könyve rövid, „jelentéktelen”, megbúvik a Biblia nagy történetei, Izrael Istenének nagy cselekedetei között. Most különösen is aktuális, hiszen két igen égető témát ölel fel: migráció és misszió. Igen, ezért vesszük éppen most elő ezt a bibliai könyvet; éppen most, amikor Magyarországot és Európát súlyos menekültválság éri. Ezért ez a csendes, a nyugalmi időkben megbúvó könyv most igen érzékenyen, élesen érinthet bennünket, Istennek Jézus Krisztusban megváltott népét.

I. Hogyan ne olvassuk Ruth könyvét?

Ez az aktualitás egyrészt élővé teheti számunkra a történetet, felnyithat minket Ruth könyve előtt. Nem irreleváns, amiről szól. Másrészt azonban gyorsan el is hallgattathatja az ígét. Mivel a menekült válság súlyos, és a bőrünkön érezzük, erős véleményeink, ill. nagyon konkrét kérdéseink vannak - és abban a pillanatban, amikor nem ezeket látjuk megerősítve, vagy megválaszolva, könnyen úgy érezzük, hogy Ruth nekünk mégsem releváns ma. Nem mond semmit, lapozzunk tovább a hírekhez, az elemzésekhez. Ezért szeretnék pár gondolatot elmondani bevezetőül: hogyan ne olvassuk Ruth könyvét? Mit ne várjuk tőle?

Ruth könyve - mint a Biblia egésze - nem ad aktuálpolitikai válaszokat. Ne akarjuk igazolva látni se az egyik, se a másik aktuálpolitikai narratívát. Van, aki a menekültek iránti szolidaritást, befogadást kéri számon - a kormányon. Van, aki a menekültekkel együtt megjelenő - kétség nélkül valós - biztonsági kockázatokra hivatkozva bezárná a kapukat. (Bár tudjuk, hiába, nem lehet...). Az első nagy kihívás nekünk, Isten népének, hogy ne magunkat halljuk, hanem Istent. Tegyük félre legerősebb meggyőződéseinket, kérdéseinket - és engedjük, hogy szólaljon meg Isten szava. Kérdezzen ő.

Ne tegyünk úgy, mintha nem érintene minket a kérdés személyesen, egzisztenciálisan: igenis, félünk. Az egész Nyugat, velünk együtt, félti a jólétét, a biztonságát, a kultúráját, a kialakult életét - mert érezzük, hogy valami egészen más jó. És nem tudjuk, hogy mi. Ha Nyugat-Európára nézünk, ijesztő látni a párhuzamos, zárvány társadalmakat, amelyben másod- harmadgenerációs bevándorlók utasítják el a befogadó ország kultúráját, sőt, fordulnak ellene. Az áradat feltartóztathatlannak tűnik, és sem Magyarország kormánya, sem az Európai Unió nem tud megnyugtató válaszokat adni, és még kevésbé képes kézben tartani azt, amit a következő évek, évtizedek hoznak. Igen, félünk. Ismerjük el, különben úgy lesz gyűlöletté, hogy nem tudjuk, mi irányít.

Ne olvassuk úgy, mint akik végső választ, megoldást szeretnének kapni. Nekünk nem az a feladatunk, hogy megoldjuk a problémát, hogy jól megmondjuk a kormánynak, ellenzéknek, EU-nak, bárkinek, mi a megoldás. Nekünk egyetlen kérdést kell feltennünk: Mire hív bennünket Jézus Krisztus? Mit jelent neki engedelmeskedni, benne bízni? Mit mond ő nekünk? A keresztyén gyülekezet legfőbb kérdése ez a kérdés.

Hogyan olvassuk, hogyan értsük, hogyan halljuk tehát Ruth könyvét? Úgy, mint amely történet újraakasztja mindazt, ami velünk, körülöttünk zajlik. Nem megválaszolja - hiszen nem ugyanaz a helyzet. De más perspektívába állítja. Van egy olvasatunk, egy értelmezésünk - de Isten történetében migráció és misszió újraírhatja a mi értelmezésünket. Ahogyan Isten cselekedett Naomi, Ruth, Boáz ill. Izrael életében, az minket is arra hív, hogy gondoljuk át: kik vagyunk? Mi a küldetésünk? Mi a reménységünk? Mi a mi nagy történetünk, mi az, amin keresztül mindent látunk? A kultúránk? A történelmünk? Egy általunk elképzelt Európa? Egy rettegett Európa? Milyen szemüvegen keresztül látjuk az eseményeket? Ruth könyve arra hív, hogy Istentől való nézőpontot kapjunk.

A következőkben három egyszerű teológiai reflexiót szeretnék tenni a történet kezdete alapján.

II. Teológiai szempontok

a. A menekülteknek neve van

Ruth könyve szerzője megjegyzi, hogy mindez abban az időben történt, amikor bírák bíráskodtak az országban. A Bírak kora Izrael történetének a „sötét középkora”, amiről a szentíró visszatérő megjegyzése az, hogy *„abban az időben nem volt király Izraelben: mindenki azt csinálta, amit jónak látott.”* (Bír. 21.25) Ez az időszak telve van anarchiával, erőszakkal, háborúval. Éhínség üti fel a fejét az országban - olvassuk. Az éhínség, feltételezzük, tömegeket érint; nehéz elképzelni, hogy csak egy család, Elimelek és Naomi kelnek útra, csak ők lesznek menekültek. Ez a történet nyilván azért maradt fent, mert migráció és Isten munkálkodása különösen kapcsolódik egybe, és Ruthnak, a moábita idegennek előkelő szerep jut majd Izrael történetében. De ezzel együtt fontos hangsúlyoznunk: minden migráns tömeget családok, személyek alkotnak, egyéni élettörténettel, reményekkel, csalódásokkal - Elimelekek és Naomik, Mahlónok és Kiljónok, Orpák és Ruthok. Nevek, személyek, valóra vált álmok vagy kudarcba fulladt remények. Ez a migráció személyes valósága.

Igen, nincs minden név előttünk - egy bethlehemi család nevét tudjuk csak. Mi köze ennek a névtelen tömegekhez? - kérdezi a mai ember, a tömegtársadalom embere. De az egész bibliai kijelentés két dolgot hangsúlyoz. Az első, hogy Isten előtt minden embernek neve van. Hiszen, mi azt valljuk, Isten a maga képére és hasonlatosságára teremtett minden embert. Ő ismer minden embert, neki ugyanolyan értékes és fontos minden egyes személy... Mi, mint keresztények, ráadásul nem csak a teremtés, hanem a megváltás alapján is ezt kell hogy valljuk: *„Úgy szeretete Isten a világot, hogy az egyszülött Fiát adta, hogy aki hisz ő benne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.”* (Jn. 3.16) Isten odaadta az ő Fiát, Jézust, Jézus pedig önként vállalta ezt, a kereszthalált, minden egyes emberért: menekültért és öslakosért, keresztényért és muszlimért, békeszeretőért és gyűlölködőért. Nem, nem kell sem naivnak, sem bolondnak, sem felelőtlennek lenni - de egy dolgot nem felejtethetünk: előttünk nem maradhatnak (félt? gyűlölt?) menekült tömegek. Mi tudjuk, hogy nevük van, és ha mi nem is ismerjük nevüket és történetüket, Isten ismeri azt.

A másik dolog, hogy sohasem tudhatjuk, hogy mikor lesz a névtelen menekültből Isten elhívott embere. Egy névtelen, ellenséges néphez tartozó lányból Ruth, Dávid király és így Jézus Krisztus ősanja. Névtelen jövevények... Ábrahám, Izsák, Jákób... mind csak jövevények voltak, ha tetszik, migránsok. De Isten többet gondolt felőlük.

b. Naomi: migrációs kudarc és missziói vakság

Ha alaposabban tekintünk a történetre, két migrációs szál fut szemünk előtt: Elimelek és családja jövevényként letelepednek Moáb országában, majd Naomi hazatér; vele érkezik Ruth, aki moábita létére Izraelbe települ. Nézzük a történetet először Naomi oldaláról, Izrael népe oldaláról.

Naomi számára a migráció teljes kudarc: *„Ne hívjatok engem Naominak (kedves, kellemes), hívjatok inkább Márának, (keserű) mert nagyon megkeserítette sorsomat a Mindenható. Egész családommal mentem el, és kifosztottan hozott vissza az Úr.”* Körbezárult a történet, és nincs más summa, nincs más olvasat, mint a teljes eredménytelenség: Isten kifosztott. Nos, amit Naomi elmond, az igaz; emberileg nézve a menekülés Moáb földjére kudarc volt. Mindenét elvesztette, a semmivel tért haza, még akkor is, ha egy özvegy menyje vele jött. Két özvegyasszony abszolút a közösség jóindulatára szorult abban a korban. Nincstelenek.

És bár Naomi még teológiai reflexiót is végez (*bajba döntött az Úr*), mégsem látja azt, amit Isten ebben az összetett migrációs történetben cselekszik. Isten szándékaira, tervére, Isten munkájára (Isten missziója!) nézve Naomi vak. Ezt neveztem missziói vakságnak. Hiszen Isten nemcsak az éhínség felett Úr, hanem annak elmúlása felett is: *„ismét gondjaiba vette népét az Úr, és kenyeret adott neki”* - hallotta a hírt Naomi még Moáiban. Isten cselekszik. Konkrétan, két dolgot kell megneveznünk, amiből Naomi semmit sem lát.

Az egyik, hogy amikor Ruth ragaszkodik, hogy vele tartson Júda földjére, Naomi teljesen érzéketlen arra, hogy az Úr az egyetlen Isten: *„Látod, sógornőd visszatért népéhez és isteneihez. Térj vissza te is sógornőddel együtt.”* Micsoda vakság Isten népében! Inkább visszaküldené őt Moáb isteneihez, semmint felismerné, amit Isten tesz ennek az asszonnak az életében. Ruth könyve ezen a ponton görbe tükör Isten mindenkori népének: nem látjátok, milyen távol esetek attól, amire Isten kiválasztott, megszabadított, szövetséget kötött veletek? Hogy királyi papság, szent nemzet lesztek, akik őt képviselitek a népek között? Naomi visszaküldené Ruthot isteneihez. És ezzel nemcsak Isten nevének dicsősége az, amely csorbát szenvedhet, de - másodszor - még saját jövőbeli személyes boldogságára nézve is vak, hiszen végül Ruth által lesz élete újra kedvessé, kellemessé.

Summázzuk ezt most így: Isten népe sokszor fatálisan vak arra nézve, amit Isten egy idegen szívében áldásként készít...

c. Ruth: Isteni meglepetés

A migrációs és missziói válság történetének közepén váratlan meglepetés áll. Egy moábita asszony, aki Izraellel ellenséges néphez tartozik, félreérthetetlen hitvallást tesz: *„Ahová te mégy, oda megyek, ahol te megszállsz, ott szállok meg én is. Néped az én*

népem, és Istened az én Istenem. Ahol te meghalsz, ott haljak meg én is, ott temessenek el. Úgy bánjon velem az Úr most és ezután is, hogy csak a halál választ el engem tőled.” Nem, ez nem házassági fogadalom - még ha legtöbben úgy hallották is. Ez személyes hitvallás Naomi Istenében, az Úrban. És ha azt kérdezzük, hogyan lehetséges, hogyan születik ilyen erőteljes és világos hit és ragaszkodás egy moábitában az Úr iránt, az Úr egy gyermeke iránt, az Úr földje iránt, a válasz: Isteni meglepetés. Mert ő ott hódít szíveket, ahol senki nem várja, és azokat hívja el a magáénak, akiket senki más nem választana, és úgy végzi misszióját, ahogy ember ki nem gondolná.

Miért érkezik Ruth, az idegen Júdába? Mit hoz ez a pogány migráns Betlehembe? Az Urat szerető szívét, Naomihoz ragaszkodó szeretetét, majd áldást nemcsak keserű anyósának, hanem egész Izraelnek. Migráció, misszió és meglepetés. Isten története, amely ma bennünket keretez...

III. Következtetések

Nem tudjuk, merre tart Európa jövője. Nem tudjuk, merre tart a világ e modern kori népvándorlásban. Egyes becslések szerint 50 millió ember hagyja el otthonát az egész világon... Mi ehhez a mi 3000 éves, jelentéktelen kis történetünk? Hol van a mai áradatban Elimelek és Naomi, Mahlón és Kiljón, Ruth és Orpá? - Hidd el, ott vannak. Ott vannak a kudarcos migrációban... Ott vannak a meghalt ifjúk, Mahlónok és Kiljónok a Földközi tenger hullámaiban... Az A4-es mellett talált kamionban. És ott vannak a Ruthok is; Isten missziójának váratlan eszközei.

Miért mondom ezt? Azért, mert Isten a migráció Ura. A végső Úr, a végső ok, egyedül ő. Ha milliók útra kelnek, ő nem tud róla? Törzsi Istenünk lenne, aki a „keresztény Nyugaton” Isten, de a Közel-Keleten, Afganisztánban, vagy fekete Afrikában nem Isten? Ő a migráció Ura, nem hihetünk mást, és ő ma is munkálkodik. És ez ad ma reménységet. El tudod hinni, hogy a menekültekkel nemcsak rosszindulatú idegenek, hanem Isten által választott áldáshozók is jönnek? Mert jószándékú idegenekre szükség van. Mert nem mindegy, hogy akik Európában gyökeret vernek, Ruthként vonulnak-e be Isten történetébe.

És ez szolidaritásra és imádságra hív bennünket. Egy személyes beszélgetés, néhány jó szó és áldó szó - nevek és történetek vannak előttünk. Apró segítség - Krisztus nevében. És az a menekült, sok év múlva - talán muszlim vezetőként - egy napon emlékezik majd arra, hogy gyerekkorában valaki Krisztus nevében áldást mondott rá, amikor menekültként Budapesten mentek keresztül. És talán másképpen alakul emiatt népek sorsa... Ha együtt érzünk, ha Krisztus nevében szeretünk, és ha Istentől megszólított és elhívott Ruthokért imádkozunk, nem oldottuk meg a problémát. Nem adtunk választ sok-sok kérdésre. Nem biztosítottuk be magunkat, nem számoltunk le a félelemmel. De azt tesszük, amire az egyház Ura hív minket. **ÁMEN!**

Lovas András